

پایان سلطه ماتادورها بر فوتبال دنیا

مرگ افسانهٔ تیکی تاکا

گزارش یک

وحید صابری

عنوان قهرمانی از جام جهانی برزیل مهر تأییدی بود بر پایان عصر تیکی تاکا. کمتر کسی باور می‌کرد اسپانیای بزرگ و مغرور در برزیل اول با شکست شیلی اینقدر زود با جام وداع کند اما چه اتفاقی برای اسپانیا و تیکی تاکا افتاد که سرانجام به این مرحله رسید؟

تیکی تاکا یعنی چه؟

پاسکاری های مداوم برای رسیدن به یک هدف، یعنی به کارگیری تمام اجزای مورد نظر فوتبال حرفه‌ای و خلاصه کردن آن در پاس‌های کوتاه

و هماهنگ برای به‌وجود آوردن فضایی برای لذت بردن از فوتبال. این یعنی همان چیزی که اسپانیا با استفاده از آن ۴ سال تمام بر فوتبال جهان فرمانروایی کرد.

■ شروع افسانه

مکتب نوظهور تیکی تاکا در سال ۲۰۰۸ توسط پپ گواردیولا بنیان گذاشته شد هر چند بسیاری از کارشناسان معتقدند که پپ روش نوین لوئیس آراگونس سرمربی سابق اسپانیا را تکامل بخشید اما به هر حال کسب موفقیت‌های زیاد بارسا باعث شد تا این مکتب با نام پپ شناخته شود؛ سه قهرمانی در چهار فصل لالیگا و دو قهرمانی و دو بار رسیدن به نیمه‌نهایی در چهار فصل اخیر لیگ قهرمانان اروپا از افتخارات پپ با بارسلونایی است که تیکی تاکا

را بی‌نقص اجرا می‌کرد. طبیعی بود که طی این سال‌ها با توجه به پیروزی‌های بی‌نقص بارسا، شاکله اصلی تیم ملی اسپانیا را کاتالان‌ها تشکیل می‌دادند. آنها در تیم ملی تیکی تاکای پپ را ابتدا با آراگونس و بعد با دل بوسکه به کار بستند تا طی فاصله سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۲ دو بار قهرمان اروپا و یک بار فاتح جام جهانی شوند.

■ افول و سقوط

بازی‌های نه‌چندان دلچسب و نتایج ضعیف بارسا هر روز ناراحتی را در چهره هواداران این تیم بیشتر نمایان می‌کرد، بخصوص اینکه این تیم در ۲۰۱۱–۲۰۱۲ قهرمان اروپا شده بود و انتظارات هم طبعاً بیشتر شده بود اما با رفتن گواردیولا از بارسا شوک عجیبی به تیم وارد آمد. گواردیولا رفت

ورزش‌ر

سرموس ورزشی، ۸۸۴۹۸۴۳۴

نگاه

سعید احمدیان

با دو باخت در دو

بازی اول، بلیت بازگشت قهرمان دور قبل از ریو به مادرید صادر شد و آنها که چهار سال پیش در آفریقای جنوبی جام قهرمانی را بالای سر

بردند حالا حتی در بین ۱۶ تیم برتر حاضر در برزیل هم جایی ندارند. با کنار رفتن شاگردان دل‌بوسکه حالا خیلی‌ها از پایان عصر تیکی تاکا می‌گویند، فوتبال زینیا با پاس‌های تک‌ضرب که در سال‌های گذشته خیلی‌ها را شگفته ماتادورها کرده بود، فوتبالی که تماشاگر دلسرد شده از فوتبال دفاعی و نتیجه‌گرا را بار دیگر به ورزشگاه‌ها کشاند تا از مآشای فوتبال لذت ببرند. فوتبال زیبایی که البته نتیجه هم می‌گرفت، نه مانند برزیل دهه ۸۰ که زیبا و هجومی بازی می‌کرد اما نتیجه نمی‌گرفت و خیلی زود از جام جهانی کنار می‌افتاد. در دهه اول قرن ۲۱ اسپانیایی‌ها با تیکی تاکا نشان دادند که هم می‌شود زیبا بازی کرد و هم قهرمان شدد مانند قهرمانی در جام جهانی ۲۰۱۰ و دو قهرمانی متوالی در یورو تا ماتادورها به تیم شماره یک جهان تبدیل شوند که همه جا از فوتبالشان تعریف می‌کنند و برایشان می‌ایستند و دست می‌زنند.

همان روزها که تیکی تاکای اسپانیایی‌ها دل

جهان را برد، خیلی از تیم‌ها و مربیان به تقلید از اسپانیا و بارسا رو به این سیستم آوردند اما تیمی نبود که به پای تیم دل‌بوسکه و پپ برسد. آنها نه مربیانی در این حدد و اندازها داشتند و نه ستاره‌هایی مانند زاوی، اینیستا و مسی که در این پارزل آنها را به کار بگیرند. همین بود که تیکی تاکا نتوانست خارج از مرزهای اسپانیا علم شود. با این حال اما از سو انٹی تیکی تاکا رونق گرفت، تیم‌هایی که مقابل اسپانیا و بارسا به دنبال نتیجه گرفتن بودند تنها راه مقابله با چنین تاکتیکی را در بستن بازی و فضاهای زمین می‌دانستند تا اجازه شکل گرفتن پاسکاری‌های متوالی را به اسپانیایی‌ها ندهند.

شاید بارزترین این ضد سیستم را مورینیو مقابل تیم‌های مانند بارسا به عنوان یکی از نمایان‌های تیکی تاکا اجرا کرد، همان دفاع اتوبوسی که تمام راه‌های نفوذ به سمت دروازه را می‌بست و اجازه خوندمایی به بازیکنان تیم

گوستاوری

شیوانوروزی

فوتبال به همه جهان سرایت کرده و مربیان، بازیکنان و تیم‌های زیادی تلاش می‌کنند تا نام خود را در تاریخ این رشته پرطرفدار ثبت کنند. در این بین تنها تعداد انگشت‌شماری از این جمع عاشق فوتبال به این افتخار دست پیدا می‌کنند. در چند دهه اخیر فوتبال جهان شاهد ظهور مکاتبی بوده که مستقلیل سبز را در احاطه خود درآورده، مکاتبی که با گذشت سال‌ها هنوز هم طرفداران زیادی دارند. از جمله سبک‌های مشهوری که توجه همگان را به خود جلب کرده می‌توان به مکتب یونان در سال ۲۰۰۴، سیستم کاتانچویو ایتالیا و آرژانتین دهه ۹۰ اشاره کرد.

■ مکتب رهاگل در یونان

فدراسیون فوتبال یونان در سال ۲۰۰۱ تصمیم گرفت کادر فنی تیم ملی این کشور را سروسامان دهد، برای این کار هم گزینه‌های زیادی مطرح شدند که در نهایت قرعه به نام اتو رهاگل افتاد. سرمربی آلمانی با تغییرات راهی را شروع کرد که فوتبال ملی یونان زبر و رو شد. رهاگل با اولین باختی که میشش متحمل شد فهیمد که باید فوتبال این کشور را از نو بسازد. آقای سرمربی اعتقاد زیادی به بازی دفاعی داشت. با توجه به این طرز فکر رهاگل سعی کرد سیستم دفاعی را در بین فوتبالیست‌های یونانی جا بیندازد.

در این شیوه که به حمله کنترل‌ی موسوم بود استفاده از هافبک‌های جسور و پرنانرژی و استفاده از مدافعان پر تعداد برای مهار حمله مهاجمان در دستور کار قرار داشت. ایستگاهی همه‌جانبه در مقابل مهاجمان و دفع حمله حریف از دیگر مشخصه‌های این سیستم بود.

یونان با تکیه بر همین شیوه پس از سال‌ها انتظار در یک تورنمنت معتبر خوش درخشید. حتی خوش‌بین‌ترین هوادار یونان هم فکر نمی‌کرد روی سکوی نخست قراره سبز پایبندند. رهاگل این رویا را به واقعیت تبدیل کرد تا ثابت کند منتقدانش بی‌منطق هستند و فقط انتقاد می‌کنند. قهرمان یورو ۲۰۰۴ برای بالای سر بردن جام پرتغال، فرانسه و چک را شکست داد. با این حال با به پایان رسیدن جام ملت‌ها دوران سبک یونان نیز به پایان رسید. تیم ملی این کشور با هدایت سرمربی آلمانی خود از رسیدن به جام جهانی ۲۰۰۶ بازماند، در یورو ۲۰۰۸ در شرایطی که فکر می‌کردند می‌توانند از عنوان قهرمانی خود دفاع کنند چیزی جز

محققان ورزشی و رد کارایی تیکی تاکا!

همچنین محققان با آمارهایی که کسب کرده‌اند نشان داده‌اند این تصور که بازیکنان فوتبال در یک مسابقه هرچقدر بیشتر پاسکاری کنند و بیشتر صاحب توپ باشند، احتمال شکست‌شان کمتر است، غلط است. سبکی موسوم به تیکی تاکا در بارسلونا و به دنبال آن در تیم ملی اسپانیا انجام می‌شود که تیم با حفظ توپ و پاس‌های پرشمار سعی در خسته کردن حریفان خود دارد؛ شیوه‌ای که محققان بر اساس تحقیقات علمی در یافته‌اند که تأثیر خاصی بر نتیجه‌گیری ندارد. سال‌هاست که مربیان و هواداران تیم‌های فوتبال تصور می‌کنند که اگر تصاحب توپ و پاسکاری در یک تیم بیشتر باشد، اعضای تیم دیگر باید تصاحب بدوند تا موفقیت به دست بیاورند. از این تاکتیک برای خسته کردن حریفان و کمک کردن به ذخیره انرژی استفاده می‌شود. با این وجود، تحقیقات در دانشگاه سائدرلند نشان می‌دهد، بازیکنان چه صاحب توپ باشند چه نباشند به یک میزان می‌دوند. این تحقیقات در مجله «علم ورزش» به چاپ رسیده است. محققان ۸۱۰ بازیکن لیگ برتر انگلیس را در ۵۴بازی تحت نظر داشتند و از دستگاه‌ها و تیم‌هایی برای بررسی میزان دویدن آنها استفاده کردند. میزان فعالیت و کارایی در ورزشکاران اندازه‌گیری شد. در این اندازه‌گیری‌ها میزان دویدن، میزان شدت فعالیت و تعداد پاس‌ها ضبط شد. عنوان این تحقیق تأثیر درصد بالایی تصاحب توپ بر کارایی و شرایط بدنی فوتبالیست‌ها بود. این تحقیقات تا باور را که هر چقدر تصاحب توپ و پاسکاری بیشتر باشد، ذخیره انرژی بیشتر خواهد بود، رد کرد. محققان متوجه شدند، تفاوتی بین مسافتی که ورزشکاران با تصاحب توپ و بدون توپ می‌دوند، وجود ندارد. این نتیجه در کسانی که سریع می‌دوند و فعالیت شدید دارند نیز یکسان است. در یکی از بازی‌های لیگ قهرمانان اروپا بین تیم‌های بارسلونا و گلاسکوی اسکاتلند، تیم اسپانیایی بالای ۸۰ درصد مالکیت توپ را در اختیار داشت، اما بازیکنان تیم بارسلونا فقط ۲۲ درصد کمتر دویدند. این تحقیقات که در مجله علم ورزش به چاپ رسیده است، اولین تحقیقاتی است که تأثیرات میزان بالایی تصاحب توپ و میزان کارایی و تکنیک را نشان می‌دهد. همچنین این تحقیقات روی بازیکنانی در پست‌های مختلف انجام شده است. بارسلونا طی سال‌های گذشته با حضور گواردیولا و اتکابه این شیوه بیش از ۱۵ جام قهرمانی در اسپانیا و اروپا به دست آورد

اوج و فرود تیم‌های پرافتخار دنیا

وقتی قهرمان‌ها محوم‌ی شوند!

رو به رشد را در پیش بگیرد و خیلی زود بعد از دومین قهرمانی‌اش در سال ۱۹۲۸، دوران افت این تیم آغاز شد. با این وجود از سال‌های ۱۹۲۰ تا ۱۹۹۴ می‌توان به عنوان دوران اوج این تیم نام برد که با کسب یک قهرمانی، دو نایب قهرمانی و یک عنوان سوموی برای این تیم همراه بود. اما دوران افت این تیم بعد از کسب عنوان نایب قهرمانی در سال ۱۹۹۴، بار دیگر آغاز شد و تا سال ۲۰۰۶ که این تیم توانست به چهارمین عنوان قهرمانی خود در جام جهانی دست یابد، ادامه داشت و بعد از این قهرمانی، ایتالیا باز هم نتوانست روند رو به رشدی را در پیش بگیرد و در جام جهانی بعدی در مرحله گروهی حذف شد و حالا، کارش باز هم در جام جهانی ۲۰۱۴ به اما و اگر خورده است!

■ آلمان

آلمان‌ها اگر در سال ۱۹۵۴ به اولین قهرمانی خود در جام جهانی دست یافتند، اما دوران اوج این تیم از سال ۱۹۷۴ و کسب دومین قهرمانی آغاز شد و این تیم توانست کم کم مکتب فوتبالی خود را به دنیا دیکته کند.

منتظر بازگشت تیکی تاکا باشید

مقابل نمی‌داد و البته روی ضد حمله‌ها کار را تمام می‌کرد، فوتبالی که بر خلاف تیکی تاکا زیبا نبود و تنها در پایان سه دنبال نتیجه بود. اما هر چند این نوع تاکتیک زیاد مورد استقبال تماشاگران قرار نگرفت اما برای تیم‌هایی که با اسپانیا و بارسا بازی داشتند می‌توانست نسخه مناسبی باشد.

با این حال جذابیت تیکی تاکای اسپانیایی‌ها روی دیگری از فوتبال بود که هوادار زیادی داشت. افت اسپانیا بعد از یورو ۲۰۱۲ و بعد از آن نتیجه نگرفتن در جام کنفدراسیون‌ها در سال گذشته خبر از بی‌اثر شدن تاکتیکی می‌داد که تا قبل از آن جام‌های زیادی را برای اسپانیا به ارمانگ آورده بود. ایسن نژول با حذف در همان مرحله گروهی جام جهانی برزیل ادامه پیدا کرد تا این سؤال در ذهن فوتبالدوستان به وجود بایدد که آیا عصر تیکی تاکا به پایان رسیده است؟ سئوالی که برخی به آن جواب مثبت می‌دهند، هر چند بعضی دیگر هم ایراد را در جای دیگری می‌بینند. با تمام این‌ها به نظر می‌رسد که نه عصر تیکی تاکا بلکه عصر بازیگران این تاکتیک به پایان رسیده است، عصر ستاره‌هایی که بخش‌های اصلی این تاکتیک بودند و به خوبی توانستند آن را در زمین پیاده کنند اما حالا افت کرده‌اند و با بالا رفتن سن شان دیگر

خبری از آن تیم تماشایی نیست.

به طور حتم اسپانیا نیاز به یک پوست‌اندازی دارد، تیمی که ستاره‌های با په سن گذاشته زسادی دارد و جوانگرایی به طور قطع پس از بازگشت از برزیل، جزو برنامه‌های اصلی دل‌بوسکه یا مربی دیگری خواهد بود که روی نیمکت اسپانیا می‌نشینند. البته از ایرادهای تیکی تاکا هم نباید گذشت و اسپانیایی‌ها می‌توانند با به‌روز کردن این تاکتیک و برنامه داشتن رویای مقابله با تیم‌هایی که ضد آن را به کار می‌گیرند، این نوع فوتبال را دوباره در جهان مطرح کنند. همان طور که فوتبال هجومی برزیل که چند وقتیی بود فراموش شده بود حالا با اسکولاری دوباره جان گرفته، اسپانیا هم می‌توانند با همان تیکی تاکای معروفش بازگشتی رویایی داشته باشد. در این شرایط اگر چه افول اسپانیا در برزیل تلخ بود اما نمی‌توان عصر تیکی تاکا را به پایان نرسیده دانست، بلکه با یک ریکاوری ماتادورها دوباره می‌توانند با تیکی تاکا چشم‌ها را خیره کنند.

از کاتانچویو تا یونان رهاگل

سه شکست و حذف زود هنگام عایدشان نشد و در جام جهانی ۲۰۱۰ نیز همین سرنوشت برایشان تکرار شد تا انو رهاگل بعد از ۹ سال یونان را ترک کرد.

■ مبتکر آرژانتینی در ایتالیا

به ۶۰ میلادی سرمربی آرژانتینی به این فکر افتاد که از استعدادهای شاگردانش به بهترین شکل ممکن استفاده کند. هررا سرمربی اینتر میلان ابتکار به خرج داد و سبک کاتانچویو (زنجیر) را معرفی کرد. در این شیوه دفاع هدف اصلی تیم محسوب می‌شد، چهار مدافع مهاجمان رقیب را محاصره می‌کردند و یک سئونتیز نیز وظیفه جمع و دور کردن توپ‌هایی که از دست مدافعان در می‌رفت را برعهده داشت. ایتالیایی‌ها خیلی خوش‌شانس بودند که این سیستم در فوتبالشان جواب داد. در همان سال‌ها ائزو بیرزوت سکان هدایت تیم ملی ایتالیا را بر عهده داشت (۱۹۸۶–۱۹۷۵). بیرزوت سعی کرد با همان شیوه‌ای که هررا

در اینتر پیاده کرد، لاجوردی‌پوشان را در مسابقات پیش رو به موفقیت برساند. تیم ملی ایتالیا در جام جهانی ۱۹۷۸ عنوان چهارمی را به دست آورد، چهار سال بعد در اسپانیا جشن قهرمانی به بر انداختند. بیرزوت عنوان بهترین مربی جهان در سال ۱۹۸۲ به خود اختصاص داد. اما کاتانچویو هم بعد از گذشت چند سال تأثیرش را از دست داده؛ ناکلمی در راه‌پایی به یورو ۱۹۸۴ و حذف از جام جهانی ۱۹۸۶ مؤید این موضوع است. البته نباید فراموش کرد که مکتب کاتانچویو مدافعان صاحب‌نام زیادی از جمله جنزیله، بر گومی، باره‌سسی، مالدینی، کاستانو، تار، تاسوتی، کاناوارو و نستارا به دنیا معرفی گذاشت.

■ تله آفساید

آرژانتین با ورود کارلوس بیلاردو خودش را به عنوان یکی از مدعیان مطرح کرد. فوتبالدوستان آلبی سلستس سال‌ها منتظر چنین فرصتی بودند. با شروع عصر بیلاردو، قهرمانی جام جهانی ۱۹۸۶ به آرژانتین رسید. بیلاردو برای اولین بار استفاده از تله آفساید را به معرض نمایش گذاشت. وی همچنین تأکید زیادی روی شوت‌های سرکش و قدرتی داشت. فراموش نکنیم که مارادونا اسطوره این کشور محصول همین مکتب است. بیلاردو بعد از کنایب با عنوان «چگونه برنده شدیم» رازهای قهرمانی آرژانتین را به رشته تحریر در آورد.